

EGİTİMDE KİŞİLERARASI İLİŞKİLER¹

Gözde SAYDAM

Kipa 10. Yıl Anadolu Lisesi, Gaziemir, İzmir.

Sibel TELLİ

Koblenz-Landau Üniversitesi, DFG Graduate School "Teaching and Learning Processes", Landau, Almanya.

Özet

Çalışmada, Theo Wubbels ve Jack Levy tarafından düzenlenen Kime Benzediğini Biliyor musun? Eğitimde Kişilerarası İlişkiler adlı kitap tanıtılmıştır. Kitap on iki bölümden oluşmaktadır. Kitapta araştırma bulgularından yola çıkarak sınıf içi iletişim, sistemik bir bakış açısıyla irdelenmiştir. Kitapta son 20-30 yıl içinde öğretim, öğretmen ve onların çalışma hayatlarına olan ilginin arttığı ve etkili öğretmenin kim olduğunu anlama ihtiyacının doğduğu belirtilmiştir. Bu kitap, öğretmenin kişiliğine yönelik değildir, öğretmen davranış örgülerine yöneliktir. Kitapta sadece bazı öğretmenlerin arkadaş canlısı, şefkatli veya komik; bazılarının ise otoriter, sinirli ya da durgun olduğu söylenmiştir. Bu çalışma kitap tanıtımı amaçlı olup, kitaptaki her bölüm hakkında kısa bilgiler içermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kişilerarası iletişim, öğretmen davranışı, sınıf öğrenme ortamı, öğrenci algıları*

INTERPERSONAL REALTIONSIPS IN EDUCATION

Abstract

In this study, the book Do You Know What You Look Like? Interpersonal Realtionships in Education arranged by Theo Wubbels ve Jack Levy was reviewed. The book has twelve chapters. The book presents classroom communication from the systems perspective, building on the research results. In last decades, more attention was devoted to the teacher and educational leaders by a need to understand the 'effective teacher'. We emphasize that this is not a study of teacher personality, the book only says that a particular teacher is friendly, caring or humorous, or that another is authoritarian, aggressive or dull. This study was carried out for review and short knowledge is given about chapters.

Key Words: *Interpersonal communication, teacher behavior, classroom learning environment, students' perceptions.*

1. DERLEME KİTAP DO YOU KNOW WHAT YOU LOOK LIKE?

Interpersonal Realtionships in Education

Düzenleyenler: Theo Wubbels ve Jack Levy (2005, ilk baskı 1993)

UK The Falmer Press ISBN 0-203-97556-1. Fiyat: \$52.95. 189 sayfa

1. Giriş

Bu çalışmada, Theo Wubbels ve Jack Levy tarafından düzenlenen “Kime Benzediğini Biliyor musun?” adlı kitap tanıtılacaktır. Kitap on iki bölümden oluşmaktadır. Her bölümde farklı yazarlar tarafından yapılmış araştırmalara yer verilmiştir. Kitabın giriş bölümünde şekil ve tabloların listesi, teşekkürler bölümü verilmekte ve konunun genel hatları çizilmektedir. Kitabın sonunda ise öğretmen etkileşim ölçeğinin öğretmen ve öğrenci formunun kullanımı hakkında bilgi veren ekler bölümü; kaynaçça, bölüm yazarlarına ait kısa bilgilerin bulunduğu notlar bölümü ve son olarak dizin yer almaktadır.

İlk olarak, yazarlar tarafından çalışmaya katılan toplam 30.000 öğrenci ve öğretmene teşekkür edilmiş ve çalışmada işbirliğinin çok fazla olduğu bu sebeple kitap dili olarak ‘biz’ öznemesinin kullanımının uygun görüldüğü belirtilmektedir.

Giriş bölümünde, son 20-30 yıl içinde öğretim, öğretmen ve onların çalışma hayatlarına olan ilginin arttığı ve etkili öğretmenin kim olduğunu anlama ihtiyacının doğduğu belirtilmiştir. Geçmişte etkili öğretmen testlerde başarılı öğretmen olarak değerlendirilmekteydi. 1800’lü yıllarda etkili öğretmen iyi insan, onurlu yurttaş, iyi eğitilmiş ve çalışkan olarak nitelendirilmekteydi. 1900’lü yıllarda ise etkili öğretmen ılımlı, kültür ve sanatla ilgili, çocuklarla iletişimi iyi, esnek, bağımsız ve sinirli olmayan kişi olarak tanımlanmıştır. Ardından etkili öğretimde, öğretim stilleri de önem kazandı. 1960-70’li yıllarda öncelikle öğretmen davranışlarının metodolojik yönüne dikkat çekildi. Fakat öğretmen davranışlarının diğer yönü kişilerarası davranışında, olumlu sınıf ortamı oluşturma ve sürdürmede önemi fark edildi. Öğretmen davranışını belirleyen metodolojik yön içerik ile ilgili, kişilerarası yön ise duyuşsal alan ile ilgilidir ve etkileşim halindedirler. Özellikle yeni öğretmenler için sınıf içi kişilerarası iletişimin kurulması ve davranış repertuarlarının oluşturulması önemlidir.

Bu kitap, öğretmen kişiliğine yönelik bir kitap değildir, öğretmen davranış örgülerine yöneliktir. Kitapta sadece bazı öğretmenlerin arkadaş canlısı, şefkatli veya komik; bazılarının ise otoriter, sinirli ya da durgun olduğu söylenmiştir.

Kitaptaki pek çok çalışma Hollanda’daki Utrecht Üniversitesi’nin de yürütülmüş olan “*Öğretmen Eğitimi*” isimli uzun süreli bir araştırma projesinin sonuçlarıdır. 1980’den itibaren Amerika, Avustralya ve İsrail’deki eğitim araştırmaları da bu alandaki çalışmalara katılmıştır. 1970’lerde araştırma başladığı zaman esas amaç hizmet öncesi eğitim programlarını geliştirmek için yeni öğretmenlerin deneyimlerini araştırmaktı. Göreve yeni başlayan öğretmenlerdeki ortak problemin disiplin olduğu biliniyordu. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler, gözlemler, danışman öğretmenlerin konuşma analizleri, sınıf içi etkinlik araştırmaları yeni öğretmenlerin disiplin probleminde esas faktörün kişilerarası davranış olduğunu göstermiştir.

Kitaptaki çalışmalarda, kişilerarası öğretmen davranışları katılımcıların görüşleri ve özellikle lise öğrenci algısıyla analiz edilmiştir. Öğretmen, öğrenci ve gözlemci al-

gıları karşılaştırıldığında öğrenci ve gözlemcinin algılarının birbirine daha yakın olduğu; hatta gözleme dayalı veriler, öğrenci algılarının daha güvenilir ve geçerli olduğunu göstermiştir. Yazarlar kitabın hitap ettiği kitlenin geniş olduğunu ve bu sebeple kolay anlaşılması için teknik bir dil kullanmadıkları, istatistik detaylara çok değinmedikleri belirtmişlerdir. Bu çalışmada tanıtımı yapılan kitap “Öğretmen Eğitimi” olarak adlandırılan uluslararası bir projenin çalışmalarının toplandığı; eğitim araştırmacıları için özellikle öğretmen eğitimi konusunda bir başvuru kitabı durumundadır. Kitap hakkında uluslar arası platformda olumlu bir bakış açısının olduğu görülmektedir. Yazarların hem nitel hem nicel verilere yer verdiği, örnekler ve sonuçların açık bir şekilde ifade edilmesinden dolayı kitap pek çok çalışma da referans olarak gösterilmiştir. Eğitimde kişiler arası ilişkiler ile ilgili ilk kez 2010 yılında eğitimde kişiler arası ilişkiler (International conference on Interpersonal Relationships in Education –ICIRE) isimli uluslararası bir kongre düzenlenmiştir. Bu kongrenin her iki yılda tekrarlanması kararlaştırılmıştır.

1. Bölüm (Sınıf iletişimine Sistemik Bakış Açısı- Hans Créton, Theo Wubbels ve Herman Hooymayers): Kişilerarası iletişimi algılamak için o iletişimin yaşandığı ortamı yani sınıf ortamını incelemek önemlidir. Öğrenci-öğretmen iletişimine sistemik bir bakış açısı uygulanmıştır. Öğretmen-öğrenci iletişim sürecinin yedi özelliğine değinilmiştir: Sebep-sonuç, sözlü ve sözsüz iletişim, iletişimsizlik, simetri ve birbirini tamamlayan etkileşim, aldırış etmeme, mantık dışı kararlar, üst iletişim.

Açıklamalar doğrultusunda sınıfta sağlıklı iletişimin ölçütleri sekiz maddede toplanmıştır:

- Tutarlı sözlü ve sözsüz mesajların gönderilmesi,
- Sözsüz iletişimden ziyade sözlü iletişim kurabilme,
- Esneklik, iletişim örgülerini değiştirmeye açık olma,
- Duruma göre hareket etme,
- Ölçülü bir iletişim stiline sahip olma,
- İletişimin aksadığı sırada tarafların hemfikir olması,
- Bireylerin birbiri tarafından nasıl algılandıklarını anlaması,
- Üst-iletişim ile iletişim stillerini değiştirebilme.

Sınıf içi iletişime sistemik bakış açısını şu örnekle özetleyebiliriz: Öğretmenin “Bu öğrenci niçin bu şekilde davranıyor?” sorusunu ilk önce “Bu öğrenci niçin benim sınıfımda bu şekilde davranıyor?” Daha sonra da “Hangi davranışım öğrencimin bu şekilde davranmasına neden oluyor?” şeklinde algılaması.

2. Bölüm (*Kişilerarası Öğretmen Davranışları Modeli - Theo Wubbels, Hans Créton, Jack Levy ve Herman Hooymayers*): Bu çalışmada; Leary (1) tarafından geliştirilen kişilerarası davranış tanımlayan modelin bölüm yazarları tarafından, sınıfta öğretmen davranışlarının tanımlanması amacıyla eğitime uyarlanması anlatılmıştır.

Model de, kişilerarası davranış iki boyutta ele almıştır. Uyarlama aşamasında bu iki boyut *etki* (baskı-uyum) ve *yakınlık* (karşıtlık-işbirliği) olarak adlandırılmıştır. Yakınlık boyutu iletişim içindeki kişilerin işbirliği veya yakınlık derecesini gösterir. Etki boyutu ise iletişimi kimin yönlendirdiğini gösterir. İki ana boyut, öğretmen davranışlarını tanımlamak amacıyla, sekiz bölüm (Liderlik, Yardımcı/Arkadaşça, Anlayışlı, Öğrenci Serbestliği/Sorumluluğu, Belirsizlik, Memnuniyetsizlik, Nasihat verici ve Katı) olarak düzenlenmiş ve “Öğretmen Kişilerarası Davranışları Modeli (MITB)” olarak isimlendirilmiştir. Bu modele dayanarak, araştırmacılar Öğretmen Etkileşim Ölçeği (Questionnaire on Teacher Interaction-QTI) adını verdikleri ölçeği geliştirdiler. Ölçeğin orijinal versiyonu 77 maddedir ve Flemenkçedir. Daha sonra 64 maddeli Amerikan ve 48 maddeli Avusturalya versiyonu geliştirilmiştir. Modelde yer alan sekiz bölüme bağlı olarak ölçekte de sekiz alt faktör vardır. Ölçeğin sekiz alt faktöründen elde edilen verilerle öğretmen profilleri de oluşturulmuştur.

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları şunu göstermiştir ki bu ölçek öğretmenlere kişilerarası davranışları hakkında güvenilir dönütler verebilir.

Brekalmans (2) öğretmenlere dönüt vermeyi sağlayacak uygun şartları şöyle sıralamıştır:

- Ölçek on kişiden az olan sınıflara uygulanmamalıdır.
- Bir sınıfa bir yılda birden fazla uygulanmasına gerek yoktur.
- Bir öğretmen için en az iki sınıfta uygulanmalıdır.
- QTI başka ölçek veya ölçeklerle birlikte sınıf ortamını incelemek amacı ile kullanılabilir.

3. Bölüm (*Kişilerarası Öğretmen Davranış Algıları - Jack Levy, Hans Créton ve Theo Wubbels*): Bu bölümde öğretmen ve öğrencilerin şu andaki ve ideal kişilerarası öğretmen davranışları algılarından ana hatlarıyla bahsedilmektedir. İdeal, en iyi ve en kötü olmak üzere üç öğretmen tipi sunulmuştur. Öğretmen ve öğrenci özellikleri ile algıları arasındaki ilişki tanımlanmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu Hollanda, Avustralya ve Amerika’da ki öğretmen ve öğrenciler oluşturmaktadır. İlk önce gönüllü öğretmen ve öğrenciler üzerinde uygulamalar yapılmış; ardından Hollanda da rastgele seçilen bir öğrenci ve öğretmen grubunun görüşleri alınmıştır.

4. Bölüm: *Öğretmen İletişim Stilleri Tipolojisi (Mieke Brekalmans, Jack Levy ve Rely Rodriguez)*: Bir önceki bölümde davranış örgüleri ele alınmıştı. Buna paralel olarak bu bölümde genel profiller çıkartılıp bu profiller bir tipoloji içinde sınıflanmış-

tır. Bu bölümde, tipolojinin nasıl ortaya çıktığı, bu alandaki çalışmaların önemi ve iletişim stilleriyle sınıf ve öğretmen özellikleri arasındaki ilişki tanımlanmıştır. Bu tipoloji, Hollandalı lise öğretmenlerinin hemen hemen hepsinin (% 94) iletişim stillerine ilişkin öğrenci algıları sonucunda geliştirilmiştir. Öğretmen profilleri sekiz başlık altında toplanmıştır: Emir veren, Otoriter, Toleranslı-Otoriter, Toleranslı, Belirsiz-Toleranslı, Belirsiz-Gergin, Bastırıcı-Engelleyici, Ağır-Can sıkıcı

5. Bölüm: Öğrenci Performansı, Tutumları, Öğretim Stratejileri ve Öğretmen-İletişim Stili (Mieke Brekelmans, Theo Wubbels ve Jack Levy): Bu bölümde birbirleriyle ilişkili iki çalışmanın sonuçları tartışılmıştır. İlk çalışmada (2), öğrencilerin kişilerarası öğretmen davranış algıları ile öğrenci başarı ve tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada; öğrenme ortamının özellikleri, öğretmen görüşleri, öğretmen iletişim stilleri algıları ve farklı müfredat gibi bir dizi değişkenleri de analiz etmiştir. Sonuçlar; öğretmenlerin kişilerarası davranışlarını birbirinden nasıl ayırlabileceği sorusunu gündeme getirmiştir. Böylece ikinci çalışmanın (3) sonuçları da tartışılmıştır.

6. Bölüm: Öğretmen ve Öğrencilerin Kişilerarası Öğretmen Davranışlarına İlişkin Algılarının Karşılaştırılması (Theo Wubbels, Mieke Brekelmans ve Herman Hooymayers): Öğrenci ve öğretmenlerin “kişilerarası öğretmen davranışı” algıları arasındaki farklılıklar ile ideal davranışlarını nasıl algıladıkları ve bu davranışlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışma; öz değerlendirmenin öğretmenin şu anki davranışlarından ziyade ideallerine ilişkin bir rapor olabileceğini göstermiştir.

7. Bölüm: Mesleki Kariyeri Süresince Kişilerarası Öğretmen Davranışları (Mieke Brekelmans ve Hans Créton): Mesleki kariyerleri süresince öğretmenler iniş-çıkışlar yaşar. Bu öğretmen iletişim şekillerini etkileyebilir. Bu sebeple, bu bölümde kariyerlerinin farklı dönemlerinde öğretmenlerin kişilerarası davranışları irdelenmiştir. Sonuçlar şunu göstermiştir ki; 10 yıl civarında öğretmenlik deneyimi olan öğretmenler öğrenci başarısını arttırmak ve olumlu tutum geliştirmek için en iyi kişilerarası ilişki davranışları deneyimine sahiptir.

8. Bölüm: Kişilerarası Öğretmen Davranışları ve Okul Ortamı (Darrell Fisher, Barry Fraser ve Theo Wubbels): Bu bölümde ilk defa okul ortamı ile sınıf ortamı algıları arasındaki ilişki “Okul Seviye Ortamı Ölçeği (SLEQ)” ve “Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI)” kullanılarak incelenmiştir. Konuyla ilgili ilk veriler olmasına rağmen SLEQ ile QTI arasındaki düşük ilişki sınıftaki öğretmen davranışlarının okul ortamı algılarından bağımsız olduğunu göstermiştir. Yani öğretmenler, okul ortamını göz önünde bulundurmaksızın kendi sınıf ortamlarını istedikleri gibi şekillendirebilecekleri konusunda kendilerini özgür hissetmektedirler.

9. Bölüm: Okul Müdürlerinin Kişilerarası Davranışları ile Öğretmen Memnuniyeti (Lya Kremer-Hayon ve Theo Wubbels): Bu bölümde öğretmen etkileşim ölçeğinin (QTI) okul müdürlerine uyarlanmış hali “Müdür Etkileşim Ölçeği (QPI)” hakkında bilgi verilmiş ve ölçeğin işlevselliğini test etmek için bu çalışmada kullanılmış-

tır. Öğretmenlerin hem şu anki hem de istenilen müdür davranış algıları, öğretmenlerin okul ortamından memnuniyet düzeylerine bağlı olarak incelenmiştir. Çalışmanın örneklem grubunu İsrail'in kuzey bölümünden rastgele seçilen 98 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırma sonucunda QTI'ın yararlı bir ölçek olduğu ve öğretmenlerle kişilerarası ilişkileri üzerine dönüt verilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Müdürün bu alanda kendisini geliştirmesi için okulda davranışlarının öğretmenler tarafından nasıl algılandığını bilmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır.

10. Bölüm: Danışman Öğretmenlerin Kişilerarası Davranışları ile Öğretmen Adaylarının Memnuniyetleri (Lya Kremer-Hayon ve Theo Wubbels): Bu bölümde öğretmen etkileşim ölçeğinin (QTI) danışman öğretmenlere uyarlanmış hali "Danışman Etkileşim Ölçeği (QSI)" kullanılmıştır. QSI; öğretmen adaylarının öğretim gözetimi ile okul ortamı memnuniyetleriyle ilgilidir. Çalışma grubunu; İsrail'in kuzey bölümünde yer alan bir eğitim enstitüsündeki 2. ve 3. sınıf seviyesinde 113 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda QTI'nın geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır.

11. Bölüm: Öğrenci Eğitiminde Sosyalleşme (Anne Holvast, Theo Wubbels ve Mieke Brekelmans): Bu bölümde; kişilerarası öğretmen davranışları ile öğrenci ve rehber öğretmenlerin idealleri arasındaki ilişki üzerine yapılan bir araştırma ele alınmıştır. Çalışma; öğretmen adaylarının birbirleri üzerine ve okul ortamının öğretmen adayları üzerinde güçlü etkisi olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak, öğrenci eğitiminde çeşitliliğin önemi ve gerekliliği vurgulanmıştır.

12. Bölüm: Öğretmen Eğitim Programı (Theo Wubbels, Hans Créton ve Joost Hermans): Bu bölümde; önceki bölümlerden elde edilen araştırma bulgularından yola çıkarak sınıf içi iletişim sistemli bir bakış açısıyla irdelenmiştir. Öğretmen eğitiminde, farklı yaklaşımların kullanılmasının önemi vurgulanmakla birlikte sınıftaki kişilerarası ilişkiler ile ilgili araştırmaların gerekliliği ve önemi ayrıca belirtilmiştir.

Sonuç olarak, kitaptaki her bölüm birbiriyle bağlantılı ve birbirlerinin devamı niteliğindedir. Sınıf ortamının da kişilerarası iletişimin tanımlanmasıyla başlamıştır. Leary (1957) tarafından geliştirilen kişilerarası davranış tanımlayan modelinin eğitime uyarlanması ve "Öğretmen Kişilerarası Davranışları Modeli (MITB)"nin oluşturulması anlatılmıştır. Daha sonra bu modele dayalı olarak oluşturulan "Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI)" hakkında bilgi verilmiştir. Kitapta davranış örgüleri belirlenip öğretmen profillerinin nasıl oluşturulduğu açıklanmıştır. Öğrencilerin kişilerarası öğretmen davranış algıları birçok değişkene göre analiz edilmiştir. Öğretmen ve öğrenci kişilerarası iletişim algıları karşılaştırılmıştır. Son olarak öğretmen etkileşim ölçeği farklı gruplara uygulanarak uyarlama çalışmaları yapılmış ve ölçeğin hem öğretmen hem de öğrencilerin kişilerarası davranışlarının belirlenmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu gösterilmiştir. Bu sebeple kitap, kişilerarası iletişime çok yönlü bir

bakış açısı sağlamaktadır. Kitabın, öğretmen eğitimi ve sınıf öğrenme ortamı konusunda çalışan araştırmacılara çalışmalarında kaynak olacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak, kitapta sade ve kolay anlaşılır bir dil kullanılması nedeni ile öğretmenlerin eğitimde kişiler arası ilişkiler konusunda rahat okuyabileceği, öğretmen eğitimi ve hizmet içi eğitim programlarında kullanılabilecek bir kaynaktır.

2. Kaynaklar

1. Leary, T. *An interpersonal diagnosis of personality*. Ronald Press Company, 1957, New York.
2. Brekelmans, M. *Interpersonal teacher behavior in the classroom*. 1989, Utrecht, W.C.C.
3. Levy, J., Rodriguez, R. & Wubbels, T. Instructional effectiveness, communication style and teacher development. Paper presented at the AERA annual meeting, 1992, San Francisco.

EXTENDED ABSTRACT

In this study, the book *Do You Know What You Look Like? Interpersonal Relationships in Education* arranged by Theo Wubbels ve Jack Levy was reviewed. The book has twelve chapters. In the first chapter, the contextual system in which interpersonal communication occurs is presented. By interpreting the class as a communication system this chapter illustrates a number of characteristics of teacher-student communication. In the second chapter, the model for interpersonal teacher behavior is explained which is called as Leary Model. Leary Model is a product of extended, empirical research in clinical psychology and also places personality at the heart of interpersonal behavior. The third chapter outlines the students' and teachers' perceptions of both actual and ideal interpersonal teacher behavior. Several types of ideal, best and worst teachers are presented. Differences between classes of the same teacher are mentioned. Further relations between students' and teachers' characteristics and their perceptions are described. In the fourth chapter, typology of teacher communication style is presented. This chapter describes the typology's origins, its attributes in terms of the model and the relationship between communication styles and class and teacher characteristics. The fifth chapter discusses the results of two related studies. Firstly, (Brekelmans, 1989) the QTI in the Dutch option of the Second International Science Study is used to investigate the relationship between students' perceptions of interpersonal teacher behavior and student achievement and attitudes. It also analyzes a number of other variables such as learning environment characteristics, teachers' opinions, teachers' perceptions of the communication style and different curricula. The results raise some questions about the extent to which teacher interpersonal behavior and teacher instructional behavior can be distinguished from each other. This leads to a second study (Levy, Rodriguez and Wubbels, 1992) which is also

discussed. The sixth chapter is about comparison of teachers' and students' perceptions of interpersonal teacher behavior. The comparison begins with a general description followed by an analysis of how teachers perceive their actual and ideal behaviors. Then some explanations about the relationship between the real and ideal behaviors are presented. The seventh chapter analyzes the interpersonal behavior of teachers in varying phases of their careers, They are: teachers with four years of experience who have participated annually since they began; two teachers with seven and nine years' experience, respectively, and finally other groups of teachers with experience up to thirty years. The eighth chapter describes the first use of the QTI in Australia. It begins with comments on the distinction between school-level and classroom environment, and then describes assessment of school environment, the development, validation and use of the School Level Environment Questionnaire (SLEQ), interpersonal behavior of teachers in the classroom and the use of the QTI. The chapter concludes with a discussion of some relationships between the scores on these two instruments. The topic of the ninth chapter is principals' interpersonal behavior and teachers' satisfaction. This chapter approaches the topic from the standpoint of interpersonal behavior, broadening previous analyses of the relationships between principals and their staffs. It describes how the QTI was adapted to become the Questionnaire on Principal Interaction (QPI), and then used in an exploratory study to test the instrument's utility. Teachers' perceptions of both actual and desired principal behavior were investigated and related to teachers' satisfaction with the school environment. In the tenth chapter, supervisors' interpersonal behavior and student teachers' satisfaction is presented. This chapter begins with a description of how the QTI was adapted for use with these new groups and became the Questionnaire on Supervisor Interaction (QSI). It then reviews the literature on the relationship between cooperating and student teachers and describes a study in which the QSI was used to investigate supervisors' communication style and student teachers' satisfaction. The eleventh chapter describes research on the relationship between interpersonal teacher behavior and the ideals of both student and cooperating teachers. Lastly, the twelfth chapter opens by summarizing the descriptions of appropriate interpersonal teacher behavior previously mentioned. Then these descriptions are discussed in terms of data which have been accumulated in three Dutch teacher-education programs. In summary, the book presents classroom communication from the systems perspective, building on the research results. In last decades, more attention was devoted to the teacher and educational leaders by a need to understand the 'effective teacher'. We emphasize that this is not a study of teacher personality, the book only says that a particular teacher is friendly, caring or humorous, or that another is authoritarian, aggressive or dull. This study was carried out for review and short knowledge is given about chapters.